

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Н. М. Кулаєць

*Івано-Франківський національний медичний університет;
кафедра внутрішньої медицини №2 та медсестринства;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 2*

Діяльність викладача вищого медичного навчального закладу та його педагогічні технології, які він використовує мають забезпечити становлення, перш за все, професійно компетентного, успішного, цілеспрямованого спеціаліста. Виховати висококваліфіковану особистість може лише творчий викладач, тобто педагог, здатний до самоорганізації та самовдосконалення. Сучасні методи навчання покликані сприяти переосмисленню відносин викладач–студент, сформуванню комфортні у психологічному відношенні умови навчання, при яких студент відчує свою результативність, інтелектуальну самостійність, що робить продуктивнішим сам процес навчання – саме тому дана тематика є досить актуальною проблемою сьогодення. У статті розглядаються проблема і необхідність використання сучасних методів навчання у вищому медичному навчальному закладі, які повинні бути: зрозумілими, в доступній формі, результативними, враховувати індивідуальні особливості студента, відповідати його віковим можливостям і виконувати такі основні функції: навчальну, розвивальну, виховну, мотиваційну, контрольню-коригувальну.

Ключові слова: *інтерактивні методи навчання, тестовий контроль, навчальний процес.*

Вступ. Сьогодні чітко постають питання: на що повинна бути зорієнтована система підготовки спеціаліста, чому вчити і як учить. Змінюється роль в навчальному процесі викладача і студента. Студент стає активним учасником навчального процесу, викладач повинен володіти глибокими теоретичними знаннями, різними методиками, технологіями, а також стати кваліфікованим консультантом студенту у вирішенні різноманітних проблем. Згідно підписаних умов європейський освітній простір передбачає створення єдиних критеріїв та стандартів вищої освіти, формування інноваційного освітнього середовища. Модернізація вищої освіти України, в тому числі і медичної, полягає у коадаптації як національної, так і європейської систем вищої освіти, що має оптимізувати якість підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог. Нова концепція реформування вищої медичної школи України полягає у запровадженні різних форм організації навчального процесу. Реформування

медичної освіти України – це можливість з боку держави надати кожному студенту шанс здобути освіту світового рівня, стати конкурентоспроможним фахівцем та мати можливість вибору місця праці у будь-якій країні [1-2]. Кожний метод навчання – це спосіб взаємодії педагога і студента, сукупність певних їхніх ідей, які становлять процес навчання. Продовжує бути популярним проблемний метод навчання, що є комплексом різноманітних прийомів пробудження думки у студентів. Активне мислення на заняттях виникає тоді, коли виникає потреба відповісти на питання: «Чому? Як думаєте? Доведіть».

Основна частина. Прогрес в освітніх і інформаційних технологіях дозволяє говорити про необхідність застосування інноваційної системи викладання у ВНЗ, адаптованої до нових вимог сучасності. Головною рисою нової парадигми освіти стає перехід від концепції набуття знань, умінь і навичок до концепції освіти, що розвиває особу. На сьогоднішній день в Україні створені такі соціально-економічні умови, які формують в майбутніх медиків зацікавленість у здобутті професії, прагнення до самовдосконалення та висувають на перший план питання підвищення якості професійної підготовки. Передусім мова йде про ті завдання, що виникають у процесі організації навчального процесу, формуванні в студентів мотивації досягнення у навчальній діяльності; корекції комунікативних деформацій в учасників взаємодії; виявленні вікових та індивідуальних особливостей студентів, що впливають на становлення особистості та формування її культури [1-2]. У сучасній методичці досить пильна увага приділяється долученню студентів до методологічної культури, тобто до оволодіння теорією всієї людської діяльності та до зміцнення зв'язку теорії з практикою.

За Болонським процесом освіта без науки – це просто навчання. Отже, потрібно всіляко розвивати пошуково-дослідну роботу, залучати студентів до активної роботи в наукових гуртках, вчити їх здобувати необхідні знання після одержання диплома. Навчання впродовж життя – це стратегічний напрямок у модернізації освіти на сучасному етапі. І щоб йти в ногу з цими змінами, потрібно постійно вчитися [3].

Сучасне суспільство потребує нової системи освіти, яка формує серед осіб, які навчаються, здатності до проєктивної детермінації майбутнього, відповідальності за нього, віри в себе та свої професійні здібності. Одним з шляхів вирішення цієї проблеми є раціональне застосування сучасних методів навчання на різних етапах підготовки спеціалістів.

Досить широко в практиці проведення практичних занять у вищому медичному навчальному закладі використовуються ділові ігри, що проводяться у формі професійних педагогічних ігор. Ділова гра – це групове управління, при якому виробляється послідовність рішень і дій у штучно складених умовах, коли учасники гри можуть вільно проводити дискусії, доводити свої докази, комплексно застосовувати свої знан-

ня. Ділова гра проводиться за заздалегідь підготовленим сценарієм. Практично на всіх практичних заняттях можна спостерігати широке використання міжпредметних та внутрішньопредметних зв'язків.

Алгоритм – це точна, загальноприйнята постановка здійснення у визначеній послідовності елементарних операцій будь-якого завдання. Використання алгоритмів у процесі навчання є одним із методів активного, продуманого вивчення і засвоєння матеріалу [2-3]. Алгоритм дії при догляді за хворим, алгоритм виконання маніпуляції, алгоритм набуття та вдосконалення практичних навичок – це комплекс рекомендацій студентам під час реалізації концепції отримання професійної освіти у вищому медичному навчальному закладі.

Тестовий контроль знань, використання контролюючих та навчальних комп'ютерних програм сприяють інтенсифікації навчального процесу. Без використання технічних засобів в наш час зробити повноцінним навчання у вищому медичному навчальному закладі просто неможливо. Болонський процес взяв чіткий курс на інформатизацію навчального процесу, широке використання Інтернет ресурсів та інтенсивного розвитку науково-технічного прогресу. Потрібно використовувати такі методи навчання, які є найбільш ефективними відповідно до дисципліни, заняття, вікових особливостей студентів, методи, які дадуть позитивний наслідок, будуть сприятливо впливати на науково-технічний прогрес, поліпшать педагогічні технології [4].

У сучасній методиці досить пильна увага приділяється долученню студентів до методологічної культури, тобто до оволодіння теорією всієї людської діяльності та до зміцнення зв'язку теорії з практикою.

Одна з важливих проблем дидактики – проблема методів навчання. В залежності від її вирішення знаходиться сам навчальний процес, діяльність викладачів і студентів, відповідно, і результат навчання у вищій школі в цілому.

Скаткін М І. та Лернер І .Я. запропонували виділити 5 методів навчання, які формуються по збільшенню навантаження.

Пояснювально-ілюстративний метод – лекція, навчально-методична література, відеоматеріали. Внаслідок репродуктивного мислення формуються знання і розуміння матеріалу.

Репродуктивний – у вигляді алгоритму подається пояснення ситуативних завдань, виконуються певні інструкції, правила, на прикладі вирішується проблема.

Метод проблемного викладання – ставиться проблема, подаються різні джерела і шляхи вирішення. А потім викладач з певною майстерністю педагога розкриває систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, методи вирішення завдання. Студенти стають свідками наукового пошуку.

Евристичний метод – активний самостійний пошук вирішення проблеми або завдання студентами на основі вказівок викладача. Краще ко-

ли на основі комп'ютерних програм із залученням новітніх технологій (навіть різні наочні матеріали – схеми, муляжі та інше). Обов'язковим повинні бути обговорення у вигляді семінару, колоквиуму.

Безумовно на всіх етапах можливо застосування сучасних інтерактивних технологій – «мозковий штурм», презентації, рольові ігри.

Дослідницький метод – після аналізу літератури кожний студент, повинен проводити пошукові заходи для вивчення певного індивідуального завдання. Сам викладач повинен вирішувати чи ця робота індивідуальна чи у межах загального практичного заняття.

Мета інтерактивних методів навчання полягає в тому, щоб навчальний процес відбувався за умови постійної активної взаємодії усіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання, де студент і викладач доповнюють один одного. Викладач виступає в ролі організатора навчання. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання реальних ситуацій, використання ролевих ігор і спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Під час групового навчання студенти вчаться конструктивно мислити, приймати обґрунтовані рішення, розвивати вміння переконувати та вести дискусію [4-5].

В сучасних умовах удосконалення навчального процесу і впровадження нових підходів у роботі кафедри внутрішньої медицини є першочерговою задачею. Це здійснюється за рахунок інтенсивного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, які реалізуються при викладанні студентам курсу «Внутрішня медицина». Крім того, одними з основних інновацій курсу є інтерактивні технології навчання. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачену мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчує свою успішність, інтелектуальну спроможність.

До ознак інтерактивного навчання відносяться: наявність спільної мети і чітко спланованого очікуваного результату навчання; опора на суб'єктний досвід кожної людини при навчанні; навчання вибудовується на основі діалогу, наприклад викладачем та студентами, чи лише студентами, або, наприклад, між студентами і комп'ютером; позитивна взаємозалежність студентів, співпраця у навчанні; ініціативність, активність, всіх студентів в освітньому процесі; створення комфортних умов навчання; передбачає наявність проблемного завдання, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності тощо, виробляється та відстоюється власна позиція в атмосфері взаємної підтримки, доброзичливості; виключення домінування однієї думки над іншою, і учасників процесу один над одним; поєднання індивідуальної, парної, групової, колективної роботи [5].

На кафедрі внутрішньої медицини №2 та медсестринства Івано-Франківського національного медичного університету при викладанні курсу «Внутрішня медицина» розробляються такі напрямки впрова-

дження новітніх педагогічних технологій, як: розробка опорних схем і таблиць; створення робочих зошитів і навчально-методичних посібників; розробка комплексу завдань для проведення контролю знань студентів на практичних заняттях; запровадження новітніх технологій, а саме мультимедійних лекцій, просторової організації навчального процесу. Викладачі кафедри внутрішньої медицини №2 та медсестринства керуються інтегральним підходом у своїй педагогічній діяльності.

Під час роботи з манекенами не тільки відпрацьовуються необхідні практичні навички, а й розвивається просторова уява, що в кінцевому підсумку дозволяє визначати кваліфіковану оцінку перебігу захворювань внутрішніх органів, проводити діагностику, диференційну діагностику, визначати принципи лікування, прогнозувати можливі ускладнення різноманітних захворювань внутрішніх органів.

Організація інтерактивного навчання передбачала моделювання клінічних ситуацій, використання рольових ігор та спонукала до доказових розмірковувань стосовно тематики заняття і спільного вирішення питання на основі аналізу патогенезу та клініко-лабораторних змін у кожному окремому випадку. На практичних заняттях успішно реалізовувалися наступні принципи інтерактивного навчання: принцип активності; принцип відкритого зворотного зв'язку; принцип експериментування; принцип рівності позицій.

Таким чином, у педагогіці не можливо оцінювати одні методи або інші як – «краще», «гірше». Потрібно використовувати усі методи як алгоритм формування знань і навичок у студентів.

Компетентність і професіоналізм педагога визначається у вмінні підбирати методи навчання та ефективно їх використовувати індивідуально для кожного студента. Мета медичних вузів забезпечити державне замовлення у висококваліфікованих кадрах, від яких у майбутньому буде залежати потенціал розвитку країни, що вимагає від сучасних викладачів вузів професіоналізму у використанні сучасних методів навчання та орієнтацію на індивідуальне формування у студента професійних навичок.

Проаналізувавши результативність та оцінивши ефективність групових методів, можемо стверджувати про їх доцільність використання у педагогічній практиці вищих навчальних закладів медичного профілю.

Отже, нагромаджений вже сьогодні в Україні досвід переконливо засвідчує, що інтерактивні технології сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу [4-5].

Висновки

1. Використання сучасних інтерактивних технологій навчання дає можливість врахувати індивідуально-типологічні особливості та здібності студентів, розвинути творчі задатки і допомогти засвоїти професійні вміння та навички, розкритися та самореалізуватися в подальшому майбутнім клініцистам.

2. Залучення інтерактивних технологій навчання у педагогічний процес дало можливість істотно покращити академічну успішність засвоєння нового матеріалу студентами.

3. Перспектива подальших досліджень полягає у пошуку оптимальних моделей поєднання традиційних форм і методів навчання, спрямованих на засвоєння професійних навиків студентами, із інтерактивними технологіями навчання, що сприятиме формуванню клінічного мислення та розвитку особистості майбутніх лікарів.

Література

1. Бойко А. Проблеми розвитку української освіти в умовах євроінтеграції / А. Бойко // Вища освіта України. – 2009. – № 3. – С. 44.
2. Вавилин Е.В. Проблемы подготовки научно-педагогических кадров в вузе / Е.В. Вавилин // Вестник СГАП. – 2010. – №2 (72). – С. 171-174.
3. Лазоришинець В.В. Вища медична освіта України на сучасному етапі / В.В. Лазоришинець, М.В. Банчук, О.П. Волосовець // Проблеми сучасної медичної науки та освіти. – 2008. – №4. – С. 5-10.
4. Пидкасистый П.И. Педагогика. Учебник для вузов / П.И. Пидкасистый. – М.: Юрайт, 2009. – 430 с.
5. Попадинець О.Г. Інтеграція навчального процесу у вищих медичних закладах // О.Г. Попадинець, Н.В. Воронич-Семченко / Вісник проблем біології і медицини. – 2010. Випуск 3. – С. 209-211.

Стаття надійшла до редакційної колегії 21.11.2016 р.

*Рекомендовано до друку д.м.н., професором **Клименком А.О.**, д.м.н., професором **Прищуком Л.А.** (м. Київ)*

USING MODERN TEACHING METHODS AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATIONAL PROCESS

N. M. Kulaiets

*Ivano-Frankivs'k National Medical University;
Department of internal medicine №2;
76018, Ivano-Frankivs'k, Galytska str., 2*

Teacher's activity of higher medical education and his educational technology that he uses should ensure the primarily formation of professionally competent, successful, purposeful specialist. Educate the highly qualified person can only teacher, that is the teacher who is able to self-organization and self-improvement. Modern teaching methods are designed to promote rethinking of relationship teacher and student between psychologically comfortable learning environment in which students feel their impact, intellectual independence, that makes more efficient the process of learning – that is why this subject is very relevant issue today. The article

deals with the problem and the need to use modern methods of teaching in higher medical educational establishments, which must be understood in accessible form, effective, and take into account the individual characteristics of the student to match his age and abilities to perform the following functions: learning, developing educational, training, motivational, corrective control.

Key words: *interactive teaching methods, test control, the learning process.*